

การคงไว้ และเลิกใช้ยาฝังคุมกำเนิดนอร์พลานท์
ในอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

นางโกศล เสวีรัตนาคร

ศูนย์วิทยพัชการ
วิทยานพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-583-857-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

CONTINUATION AND DISCONTINUATION OF NORPLANT USERS
IN AMPHOE WARIN CHAMRAP UBON RATCHATHANI PROVINCE.

MRS KOSOL SAEREERATANAKORN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science

Department of Preventive and Social Medicine
Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-583-857-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การคงไว้ และเลิกใช้ ฮาซิงคุมก่าเนคเนอร์พลาตัน
ในอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

โดย นางโกศล เสรีรัตนาคกร
ภาควิชา เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ นายแพทย์บดี ชนะมัน

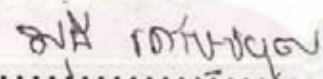
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงทิสสนี นุชประสูร

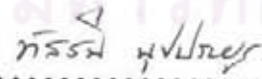
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ดาวร วิษราภิธ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ มณี เศรษฐบุตร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ บดี ชนะมัน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง ทิสสนี นุชประสูร)

..... กรรมการ
(แพทย์หญิง นันทา อ่วมกุล)

KEY WORD: MAJOR COMMUNITY MEDICINE
CONTINUATION NORPLANT

KOSOL SAEREERATNAKORN CONTINUATION AND DISCONTINUATION OF
NORPLANT USERS IN AMPHOE WARIN CHAMRAP UBON RATCHA THANI PROVINCE.
THESIS ADVISOR ASSO. PRO. DR. BODI DHANAMUN, ASSO. PRO.
DR. THASSANEE NUCHPRAYOON, 106 PP. ISBN 974-583-857-8

The purposes of this study are to find out the rate of new users of Norplants in the governmental fiscal year 1991, The rate of continuation, as well as discontinuation of the use, the reasons for the use, continuation and discontinuation of the use, and to study relationships between various factors and the continuation of Norplant usage. The studied population were all of the woman in Warin Chamrap district of Ubon Ratchathani province who were in productive age and were the new users of Norplant in the fiscal year 1991. The data were collected in October and November 1993 by interviewing 240 out of 252 users.

It was found that the Norplant users mostly aged between 26-45 years (51.0%). Most of the users were farmer (78.3%) and had the highest educational level at Prathom 4 (92.9%). Most of them had one or two children (67.5%). The rate of new users of Norplant in fiscal year 1991 was 2.5%. The rate of continuation of use at 3, 6, 12, 18 and 24 months after implantation were 99.6%, 96.3%, 90.8%, 80.0% and 74.5% respectively. The most frequently found reasons for use were the effective duration of Norplant and its convenience (61.2%). The most common reason for continuation of use was that the users did not want to have new babies (62.5%). The side effects of Norplant were most commonly found to be the reasons for discontinuation of use (67.5%). They included headache, dizziness, nausea and vomiting (39.5%). Less common ones were menorhagia (18.6%), weight loss and fatigue (16.3%). The rate of discontinuation of the use of Norplant within 3 months, 4 to 6 months, 7 to 12 months, 13 to 18 months and 19 to 24 months were 0.4%, 3.3%, 5.4%, 14.3% and 7.7% respectively. Furthermore, the study showed that a headache, a nausea, a weight change a menstrual pattern and satisfaction with Norplant had statistically significant associations with the continuation of Norplant usage ($p < 0.05$).

ภาควิชา เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

สาขาวิชา เวชศาสตร์ชุมชน

ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิติกร

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ โดยได้รับ คำแนะนำ ช่วยเหลือ เป็นอย่างดียิ่ง จาก รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ตี ณะมัน และรองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงทัศนีย์ นุชประสูตร รวมทั้งชี้แนะแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ โดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง ในความกรุณาและชอบกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ แพทย์หญิงเดิมศรี ชำนิจารกิจ, รองศาสตราจารย์ นายแพทย์มณี เศรษฐบุตร หัวหน้าภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม และคณาจารย์ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้ คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ แพทย์หญิงนันทา อ่วมกุล ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 1 ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตลอดจน แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สมภพ ดิมพงสานุรักษ์ ภาควิชาสูติ-นรีเวช คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์สมาน ชัยสิทธิ์ ผู้อำนวยการพิเศษ ด้านเวชกรรมป้องกัน สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือในเรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวารินชำราบ และเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข อำเภอวารินชำราบและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบลทุกคน ที่มีส่วนสนับสนุนและช่วยเหลือ การเก็บข้อมูลวิจัย

ขอขอบคุณ คุณจรัส เสวีรัตนาคกร ที่สนับสนุน ทั้งด้านงบประมาณ และการพิมพ์เป็นรูปเล่มจนเสร็จสมบูรณ์

การวิจัยครั้งนี้ ได้รับทุนอุดหนุนบางส่วนจาก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ. ที่นี้ด้วย

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบพระคุณ มารดา ตลอดจน พี่ ๆ และ เพื่อน ๆ ที่ให้กำลังใจ และช่วยเหลือจนสำเร็จการศึกษา

โกศล เสวีรัตนาคกร

กุมภาพันธ์ 2537

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	7
คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย.....	7
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	10
ขอบเขตการวิจัย.....	11
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	11
2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
การคงใช้วิธีคุมกำเนิด.....	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคงใช้ยาฝังคุมกำเนิดนอร์พลาแนก.....	14
ความรู้เกี่ยวกับยาฝังคุมกำเนิด.....	16
ยาฝังคุมกำเนิดนอร์พลาแนก.....	17
ปัญหาที่พบในการใช้ยาฝังและการแก้ไข.....	25
หลักสำคัญในการฝังยาคุมกำเนิด.....	28

	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	30
การออกแบบการวิจัย.....	30
ประชากรที่ศึกษา.....	30
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	31
วิธีการเก็บข้อมูล.....	32
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
4 ผลการวิจัย.....	34
5 การอภิปรายผล.....	77
6 สรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	88
สรุปผลการวิจัย.....	88
ข้อเสนอแนะ.....	90
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	91
เอกสารอ้างอิง.....	92
ภาคผนวก แบบสอบถามการวิจัย.....	97
ประวัติผู้วิจัย.....	106

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของช่างอาชีพผู้ใช้ชาฝิ่งคุดก่าเน็ดนอร์ฟลันก์	35
2 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละระดับการศึกษาผู้ใช้ชาฝิ่งคุดก่าเน็ด	36
3 แสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพผู้ใช้ชาฝิ่งคุดก่าเน็ด	36
4 แสดงร้อยละและจำนวนบุตรผู้ใช้ชาฝิ่งคุดก่าเน็ด	37
5 แสดงจำนวนและร้อยละ ของสถานภาพสมรส ของผู้ใช้ชาฝิ่ง หลังจากฝิ่งชา	38
6 แสดงจำนวนและร้อยละ ของอาชีพสามี ผู้ใช้ชาฝิ่งคุดก่าเน็ด	39
7 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาสามีผู้ใช้ชาฝิ่งคุดก่าเน็ด	39
8 แสดงจำนวนและร้อยละแห่งข่าวสารหรือบุคคลที่ผู้ใช้ชาฝิ่งคุดก่าเน็ดได้รับก่อนการฝิ่งชา	40
9 แสดงจำนวนและร้อยละประวัติ การไว้ชีวิตคุดก่าเน็ดของผู้ใช้ชาฝิ่ง ก่อนไว้ชาฝิ่ง	41
10 แสดงจำนวนและร้อยละ การทราบหรือไม่ทราบว่าชาฝิ่งคุดก่าเน็ด สามารถคุดก่าเน็ดได้ 5 ปี ของผู้ใช้ชาฝิ่ง	42
11 แสดงจำนวนและร้อยละ การตัดสินใจไว้ชาฝิ่งคุดก่าเน็ด	42
12 แสดงจำนวนและร้อยละ หญิงวัยเจริญพันธ์ที่ฝิ่งชาคุดก่าเน็ดรายใหม่ในเดือนต่าง ๆ ปีงบประมาณ 2535	43
13 แสดงจำนวนและร้อยละ เหตุผลการไว้ชาฝิ่งคุดก่าเน็ด	44
14 แสดงจำนวนและร้อยละ ความเห็นของสามีกับการตัดสินใจไว้ชาคุดก่าเน็ดของผู้ใช้ชาฝิ่ง	45
15 แสดงจำนวนและร้อยละ ประเภทผู้ใช้บริการชาฝิ่งคุดก่าเน็ด	45
16 แสดงจำนวนและร้อยละความรู้สึกเจ็บปวดของผู้ใช้ชาฝิ่งคุดก่าเน็ดขณะรับบริการฝิ่งชา	46
17 แสดงจำนวนและร้อยละ ของความรู้สึกต่อระยะเวลาการฝิ่งชา ขณะรับบริการฝิ่งของผู้ใช้ชาฝิ่งคุดก่าเน็ด	46
18 แสดงอัตราคงไว้ชาฝิ่งคุดก่าเน็ดรายใหม่ ปีงบประมาณ 2535	47
19 แสดงจำนวนและร้อยละ การมีอาการแทรกซ้อน, ลักษณะการแทรกซ้อนบริเวณที่ฝิ่งชาหลังการฝิ่งชา	48
20 แสดงจำนวนและร้อยละ การได้รับคำแนะนำ ในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับชาฝิ่งคุดก่าเน็ด	49

- 21 แสดงจำนวนและร้อยละ ลักษณะประจำเดือน ของผู้ใช้ยาฝังคุมกำเนิด 50
- 22 แสดงจำนวนและร้อยละ การกลับไปตรวจซ้ำ ของผู้ใช้ยาฝังคุมกำเนิดและสาเหตุ การกลับไปตรวจซ้ำ 51
- 23 แสดงจำนวนและร้อยละ การคงไว้และเหตุผล การคงไว้ของผู้ใช้ยาฝังคุมกำเนิด รายใหม่ ปีงบประมาณ 2535 52
- 24 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละ จำนวนบุตรของผู้คงไว้และเลิกใช้ยาฝังคุมกำเนิด 53
- 25 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละ ของลักษณะประจำเดือนในกลุ่มที่คงไว้และเลิกใช้ ยาฝังคุมกำเนิด 54
- 26 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละ ของการมีอาการข้างเคียงชนิดต่าง ๆ ในกลุ่ม ผู้ใช้ที่คงไว้และเลิกใช้ยาฝังคุมกำเนิด 55
- 27 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละ การเคยได้ยินข่าวลือ เกี่ยวกับยาฝังคุมกำเนิด ในกลุ่มผู้คงไว้และเลิกใช้ยาฝังคุมกำเนิด 56
- 28 แสดงจำนวนและร้อยละ ประเภทข่าวลือที่ผู้ใช้ยาฝังคุมกำเนิดเคยได้ยิน 57
- 29 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละ เหตุผลการตัดสินใจใช้ยาฝังคุมกำเนิดกับระยะเวลา การคงไว้ < 12 เดือน และ > 12 เดือน 58
- 30 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละ เหตุผลการคงไว้ยาฝังคุมกำเนิดที่ระยะเวลา การคงไว้ < 12 เดือน และ > 12 เดือน 59
- 31 เปรียบเทียบช่วงอายุของผู้ใช้ยาฝังคุมกำเนิดกับการคงไว้และเลิกใช้ 60
- 32 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละ ความตั้งใจฝังยาคุมกำเนิดไว้ 5 มีก่อนการฝังกับ การคงไว้และเลิกใช้ยาฝังคุมกำเนิด 61
- 33 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละ ของลักษณะการตัดสินใจของผู้ใช้ยาฝังคุมกำเนิด กับ การคงไว้และเลิกใช้ 62
- 34 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละ ความรู้สึก พอใจในการใช้ยาฝังคุมกำเนิดใน กลุ่มที่คงไว้และเลิกใช้ยาฝัง 63
- 35 แสดงจำนวนและร้อยละ การเคยแนะนำผู้อื่นให้ใช้ยาฝังคุมกำเนิดของผู้ใช้ยาฝัง 64
- 36 แสดงลักษณะความพอใจของผู้ใช้ ยาฝังคุมกำเนิดกับ การเคยแนะนำผู้อื่นใช้ยาฝัง คุมกำเนิด 65
- 37 แสดงจำนวนและร้อยละการเลิกใช้ยาฝังคุมกำเนิดตามช่วงเวลาต่าง ๆ 66

- 38 แสดงจำนวนและร้อยละการคงใช้, เลิกใช้ยาฝังคุมกำเนิดและเหตุผลที่ทำให้เลิกใช้ยาฝังคุมกำเนิด 67
- 39 แสดงจำนวนและร้อยละ อาการข้างเคียงที่เป็นสาเหตุทำให้ถอดยาฝังคุมกำเนิด 68
- 40 แสดงจำนวนและร้อยละ เหตุผลการเลิกใช้ยาฝังคุมกำเนิดตามระยะเวลาที่ฝังยา ช่วง \leq 12 เดือน และ $>$ 12 เดือน 69
- 41 แสดงจำนวนและร้อยละ สถานที่ หรือสถานบริการที่ผู้ฝังยาคุมกำเนิดไปถอดยาฝัง 70
- 42 แสดงจำนวนและร้อยละ ความรู้สึกเจ็บปวด ต่อการรับบริการถอดยาฝังคุมกำเนิด 71
- 43 แสดงลักษณะแผลของผู้ที่ถอดยาฝังคุมกำเนิด หลังการถอดยา 71
- 44 แสดงจำนวนและร้อยละ ประเภทผู้ใช้บริการถอดยาฝังคุมกำเนิด 72
- 45 แสดงจำนวนและร้อยละ การปฏิบัติในเรื่อง การวางแผนครอบครัว หลังจากถอดยาฝังคุมกำเนิด 72
- 46 แสดงจำนวนบุตรกับการวางแผนครอบครัว หลังจากเลิกใช้ยาฝังคุมกำเนิด 73
- 47 แสดงจำนวนและร้อยละ ความคิดเห็นของผู้ที่ถอดยาฝังคุมกำเนิดต่อการจะกลับมาใช้ยาฝังคุมกำเนิด 74
- 48 แสดงจำนวนและร้อยละ การคุมกำเนิดในกลุ่มที่ไม่คิดจะกลับมาใช้ยาฝัง 75

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	10
2 ขนาดและตำแหน่งขามังคุดกำเนิด.....	19
3 แสดงอัตราการจัดกรรมที่สัมฤทธิ์หลังการถอดขามังคุดกำเนิด.....	21

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย